

Остапенко А.К.

Оптимізація управління процесом підготовки майбутніх фахівців з міжнародної економіки як чинник навчання у ВНЗ

Остапенко Анна Костянтинівна

*аспірантка кафедри педагогіки вищої школи та освітнього менеджменту
Черкаський національний університет ім. Б. Хмельницького, м. Черкаси, Україна*

Анотація. Статтю присвячено проблемі оптимізації управління процесом підготовки майбутніх фахівців з міжнародної економіки, у ній порушуються принципи управління навчальною діяльністю студентів, окреслюються етапи управління, пропонується методика організації, управління технологією педагогічного проектування на заняттях із дисципліни “Зовнішньоекономічна діяльність”.

Ключові слова: *оптимізація в освіті, управління процесом підготовки студентів, майбутній фахівець з міжнародної економіки, принципи управління, технологія педагогічного проектування.*

Вступ. Проблема управління процесом підготовки майбутніх фахівців у вищій школі є однією з найбільш актуальних проблем сучасної педагогічної науки. Цей процес нерозривно пов'язаний з оптимізацією, яка впливає на ефективність навчального процесу, досягнення кінцевих результатів навчання, на формування професійної компетентності майбутнього фахівця, розвиток його всебічнорозвиненої особистості. Відсутність оптимальної науково-методичної системи управління навчальним процесом призводить до зниження рівня співпраці між викладачем і студентами.

Короткий огляд публікацій. Проблеми оптимізації навчального процесу присвячені праці Ю. Бабанського; управління підготовкою студентів порушується в публікаціях А. Зубка, А. Губи, Л. Подоляк, В. Юрченко, Г. Хлебнікової, О. Ріхтера та ін.

Мета статті полягає у з'ясуванні понять “оптимізація в освіті”, “управління процесом підготовки майбутніх фахівців з міжнародної економіки” та у накресленні шляхів удосконалення управління навчальним процесом у вищій школі взагалі й процесу підготовки майбутніх фахівців з міжнародної економіки взагалі.

Матеріали і методи. Для проведення дослідження нами використано матеріали навчальних посібників, публікацій з проблеми оптимізації навчального процесу, управління процесом підготовки майбутніх фахівців; метод теоретичного аналізу різних аспектів проблеми в психолого-педагогічній літературі; синтез провідних ідей з теми дослідження; групування наукових положень за спільними ознаками, проектування, спостереження за процесом підготовки студентів спеціальності “Міжнародна економіка”.

Виклад основного матеріалу. Насамперед з'ясуємо поняття “оптимізація”. У науковій літературі цей термін використовується у значенні “найбільш відповідний певним умовам та завданням”. Енциклопедія освіти (за заг. ред. В.Г. Кременя) подає таке визначення: “Оптимізація в педагогіці – управлінська теорія та методика, яка забезпечує раціональну, з урахуванням умов і можливостей матеріалу, підготовленість тих, хто навчається, відповідно до соціального замовлення, соціокультурного середовища, характеру взаємостосунків суб'єктів навчального процесу тощо” [7, с. 609].

Водночас активно використовується термін “оптимізація навчання”, який трактується як “процес вибору найкращого варіанту за певних умов” [Там само, с. 611]. Однак А. Зубко стверджує, що оптимізація як процес може мати подвійне тлумачення: по-перше, це процес вибору найкращого варіанту з усіх можливих;

по-друге, це процес приведення системи в найкращий (оптимальний) стан. Причому ці два тлумачення не виключають одне одного [6, с. 211].

А оскільки навчальний процес у вищому навчальному закладі є відкритою системою, то в ній постійно відбуваються зміни. Управління навчальним процесом водночас є складною системою, що передбачає управління, з одного боку, процесом викладання і, з іншого боку, управління діяльністю всього науково-педагогічного колективу щодо організації і здійснення процесу навчання студентів. Процес навчання у вищій школі виступає об'єктом управління. Під системою педагога розуміють сукупність взаємодіючих елементарних структур або процесів, об'єднаних в єдине ціле виконанням загальної функції, проте таке об'єднання не зводиться до функції окремих її компонентів. Якщо ж процес навчання розглядається як своєрідна система, то її суттєвими характеристиками, на думку Т. Хлебнікової, виступають: 1) наявність інтегральних якостей; 2) наявність основних елементів, з яких складається система; 3) наявність функціональних ознак системи в цілому та її окремих елементів; 4) наявність комунікативних властивостей системи; 5) історичність (зв'язок минулого, теперішнього й майбутнього в системі та її компонентах) [13, с. 5].

Досягнення основної мети в процесі навчання в системі вищого навчального закладу, формування всебічно розвиненої особистості студента безпосередньо залежить від управління цим процесом. Відсутність чіткої науково-методичної системи управління навчальною діяльністю майбутніх фахівців призводить до зниження рівня співробітництва між викладачем і студентом, а звідси впливає – і до зниження якості підготовки випускників ВНЗ.

Є. Машбіц пропонує розглядати навчальну діяльність саме як вид управлінської діяльності, за умов якої співпраця викладача і студента реалізується через педагогічне спілкування [8, с. 5].

Проблема управління професійною підготовкою майбутніх фахівців у вищих навчальних закладах України порушується у працях С. Артюха, В. Безрукової, О. Коваленко [1, 3].

На переконання В. Безрукової, управління виступає необхідним компонентом забезпечення оптимального функціонування педагогічного процесу, де мета виступає в ролі системоутворювального чинника. Досліджуючи різні аспекти теорії управління навчальною діяльністю студентів, О. Ріхтер виявив, що вона бере свій початок з кібернетики, де спочатку розглядали процеси управління в машинах, живих організмах та в

суспільстві як передачу й переробку інформації та наявність передачі й переробки інформації, наявність зворотного зв'язку [11, с. 2]. Як зазначає автор, кібернетика сприяла застосуванню законів управління не лише до складних технічних систем, а й до соціальних, зокрема і до педагогічної. Кібернетичний підхід до організації і здійснення навчального процесу уможливив розглядати стосунки між викладачем і студентом як взаємодію між суб'єктом і об'єктом, що приводить до досягнення навчальної мети.

Оптимальність такої системи забезпечується через прямий і зворотний зв'язок, який підтримується на кожному з етапів управління. Отже, в основі управління навчальним процесом, навчальною діяльністю майбутніх фахівців лежить принцип зворотного зв'язку, компонентами якого є усні відповіді студентів на заняттях, письмові відповіді (результати тестування, контрольних робіт, колоквиумів, співбесід, спостережень викладачів). За допомогою встановлення зворотного зв'язку здійснюється динаміка педагогічного процесу, реалізується його основна мета – формування всебічно розвиненої особистості студента як майбутнього фахівця.

Однак між учасниками навчального процесу (викладач і студент) під час впровадження повної системи видів управління, тобто прямого управління, співуправління й самоуправління, відбувається поступово перехід студента на більш високий рівень – самоуправління. Саме таке перетворення позитивно впливає на якість професійної підготовки майбутнього фахівця і таким чином перетворює студента з об'єкта в суб'єкт навчання. Учені розмежовують основний і допоміжний зворотний зв'язок. Основним вважається такий зворотний зв'язок, що встановлює рівень знань, умінь на вході і виході системи. Допоміжний зворотний зв'язок зумовлюється реакцією студентів за опосередкованими ознаками: увагою, швидкістю реакції, схваленням, запереченням почутої інформації тощо. Якщо ж допоміжний зворотний зв'язок надмірний, він стає на перешкоді організованій навчальній діяльності так само, як і недостатній зворотний зв'язок.

В. Беспалько, Ю. Татур пропонують розрізнити види управління навчальною діяльністю за наявністю зворотного зв'язку: 1) розімкнуте управління; 2) циклічне, або замкнуте управління; 3) змішане управління [4]. На думку авторів, розімкнуте управління відбувається за допомогою певних дій, що заплановані завчасно (контроль-корекція), тобто через підготовку й обговорення інструкцій, що регламентують порядок дій, кроків студентів. За умов розімкнутого управління проміжні етапи діяльності студента не діагностуються. Це пояснюється тим, що в ході правильного виконання алгоритму (інструкції) студент завжди досягає поставленої мети.

Під час здійснення замкнутого управління триває постійний контроль за процесом навчання, а якщо необхідно, то і його корекція. Як наприклад, циклічне (замкнуте) управління відбувається, коли проводиться опитування викладачем студентів і паралельно коментуються допущені помилки. У такому випадку проявляється прямий і зворотний зв'язок із викладачем, саме через ці зв'язки може поліпшуватися якість засвоєння навчального матеріалу. Змішаним типом управління

вважають, коли на різних етапах процесу навчання використовують різні схеми управління. Крім цього, А. Губа вважає, що сутність і соціальне призначення управління процесом навчання у вищій школі розкривається в його принципах [5].

Визначаючи принципи управління процесом навчання як вихідні, визначальні ідеї, положення, що складають організаційну основу управління навчальною діяльністю, автор виділив: 1) принцип спрямованості процесу навчання на всебічний розвиток особистості; 2) принцип гуманізації та гуманітаризації освіти; 3) принцип диференціації й індивідуалізації; 4) принцип науковості; 5) принцип контролю та самоконтролю; 6) принцип стандартизації; 7) принцип системності [Там само].

У нашому дослідженні акцент робиться на системах навчальної діяльності та її управління як цілісній дидактичній системі. Поняття “система”, на наш погляд, не вимагає особливих пояснень, воно має достатнє пояснення в педагогічно-психологічній літературі. На думку Т. Шамової, Т. Давиденко, як невід'ємну якість в цілісній системі структури, властивості якої складають просту сукупність відповідних її показників, слід розглядати просту сукупність відповідних властивостей її складників [14].

У контексті нашого дослідження ми розглядаємо професійну викладацьку діяльність педагога вищого навчального закладу як цілісну дидактичну систему, що забезпечує управління навчально-пізнавальною діяльністю студентів на засадах зазначених вище принципів. Щодо студента, то він є об'єктом управління викладача, тому що професійна діяльність викладача спрямована на зміни особистості випускника ВНЗ як майбутнього фахівця, і водночас студент виступає суб'єктом своєї навчально-професійної діяльності. Зокрема викладач будь-якої навчальної дисципліни спеціальності “Міжнародна економіка” забезпечує мотивацію до вивчення предмета, який доручено йому викладати, створює умови досягнення студентом, власне, мети навчальної діяльності. На переконання психологів, студент виступає суб'єктом власної навчально-професійної діяльності, оскільки досягнення мети здійснюється лише за умови самостійного його визначення, прийняття й розв'язання навчальних завдань з проблем зовнішньоекономічної діяльності, коли виникає внутрішня детермінація діяльності.

Щоб досягти навчальної мети, студент має прийняти мету, відчувати потребу в її досягненні, усвідомити шляхи розв'язання завдань, спланувати свою навчальну діяльність, контролювати себе й оцінювати результати. Проте у студента водночас може виникнути потреба в самоосвіті, у вдосконаленні (самовдосконаленні) власної особистості. У такому разі можна говорити про показник успішного управління професійним зростанням студента. Як зазначає Л. Подоляк, В. Юрченко, рівень академічних знань студента не є єдиним і головним показником якості вищої освіти. Важливими виступають і такі здобутки майбутнього фахівця: 1) сформованість у студента стійкої мотивації пізнання для того, щоб майбутній фахівець міг самостійно навчатися протягом усього життя; 2) вироблення загальних способів навчально-професійної діяльності, професійних знань, умінь і навичок; 3) розвиток особистості майбутнього фахівця, рівень його виховання [10, с. 156].

Повертаючись до проблеми оптимізації управління навчальним процесом, зазначимо, що необхідно визначити критерій оптимальності – фундаментальне поняття оптимального функціонування систем. Щодо навчального процесу у вищій школі, критерій оптимальності сприяє обґрунтувати будь-яке рішення.

Ю. Бабанський виокремлює три типи обґрунтування рішення: 1) вибір найкращого варіанту дій, що забезпечує досягнення бажаного результату з мінімальними витратами; 2) вибір найкращого варіанту використання наявних ресурсів для досягнення максимального результату; 3) пошук найкращого варіанту ведеться без зафіксованих у суворій формі результатів і ресурсів [2, с. 58].

Щодо управління навчальним процесом підготовки майбутніх фахівців з міжнародної економіки, для обґрунтування рішень, на наш погляд, можна виділити такі два важливих критерії, як: 1) ефективність навчального процесу; 2) витрати зусиль викладача і студента, аудиторного й позааудиторного часу для забезпечення високого рівня підготовки майбутніх фахівців. Відповідно до виокремлених критеріїв варто проаналізувати процес управління навчанням майбутніх фахівців з міжнародної економіки і взяти до уваги той факт, що процес управління має закриту структуру й певні етапи. За В. Безруковою, до процесу управління належать такі етапи: 1) постановка мети (цілей); 2) інформаційне забезпечення; 3) визначення завдань; 4) проектування (планування); 5) реалізація проекту; 6) контроль; 7) підбиття підсумків.

Всі етапи стосуються управління навчальним процесом як на загальнопедагогічному (адміністративному) рівні, так і на локальному (власне предметному). Здійснення такого управління на тому чи іншому етапі відбувається через застосування педагогічних технологій. Наприклад, етап проектування навчальної діяльності студентів базується на одному з попередніх – постановки мети. Цей етап пов'язаний з технологією педагогічного проектування, зокрема якщо розглядати її застосування локально, тобто щодо планування і проведення контрольних занять з навчальної дисципліни. Педагогічне проектування як технологія є складною багатоступінчатою діяльністю, що передбачає здійснення ряду логічно послідовних дій і операцій, які зроблять можливим наблизити розробку передбачених викладачем навчальних завдань від загальної ідеї до точно описаних конкретних кроків. У сучасній педагогічній літературі описують три основних етапи (взаємообумовлених фаз) технології проектування [12].

Перший етап – створення моделі. Він пов'язаний із створенням певної системи, процесу чи конкретної навчальної ситуації, з накресленням шляхів. Другий етап – створення проекту і передбачає подальше розроблення створеної моделі та доведення її до практичного використання. На третьому етапі (створення конструкта) здійснюється деталізація розробленого проекту, яка наближує його до використання в конкретних умовах реальними виконавцями.

Провідним поняттям проблеми педагогічного проектування вважають “педагогічний проект”. В. Бурков, Д. Новіков, А. Цимбалару під поняттям “педагогічний проект” розуміють обмежену в часі цілеспрямовану

зміну окремої системи з встановленими вимогами до якості результатів, можливими межами витрат засобів і ресурсів та специфічною організацією [9, с. 7]. Таке трактування вказує на чинники цілеспрямованості, результативності та нормування організації діяльності. А основними ознаками педагогічного проекту є гнучкість, реалістичність, інноваційність, соціальна і педагогічна значущість, конструктивна цілісність, діагностичність і ефективність. Використання технології “педагогічного проектування” як оптимального засобу управління навчальним процесом підготовки майбутніх фахівців з міжнародної економіки уможливило ефективну взаємодію між викладачем і студентом. Наприклад, викладач з дисципліни “Зовнішньоекономічна діяльність” пропонує студентам розробити проекти на такі теми: “Міжнародні господарські контракти”, “Оподаткування зовнішньоекономічної діяльності”, “Іноземні інвестиції в зовнішньоекономічній діяльності”. Підготовка до виконання проектів контролюється й управляється викладачем через проведення спеціальних консультацій, використання інноваційних інтерактивних методів навчання (“Робота у творчих групах”, “Групування”, “Сенкан”, “Акваріум”, “Кубування” тощо). Ефективним засобом в управлінні проектуванням може стати творче портфоліо майбутнього фахівця з проблеми проектування, що складатиметься з таких відділів: 1. *Сторінки теоретичного матеріалу із зовнішньоекономічної діяльності* (гlossарій, словник економічних понять; список рекомендованої літератури за темою проекту; ксерокопії наукових публікацій; дайджести (складені анотації монографій, навчальних посібників, підручників, статей), добірка доповідей, виступів, рефератів). 2. *Сторінки практичного доробку студента* (схеми, таблиці, моделі, алгоритми зовнішньоекономічної діяльності; зразки проектів, цифровий матеріал, зразки контрактів, протоколів, угод тощо).

Готуючись до управління проектною навчальною діяльністю, викладач розробляє пам'ятку для студента-розробника проекту, яка включає позиції: 1. Визначте цілі: сформулюйте мету навчального проекту, реалізація якої допоможе у розв'язанні порушеної проблеми. 2. Визначте підходи для досягнення мети вибраного Вами проекту. 3. Сформулюйте власну позицію (концепцію) як основу майбутньої професійної діяльності. 4. Складіть план та розробіть технологію (поетапні кроки, дії, пропозиції, що спрямовані на досягнення очікуваного результату). 5. Продумайте презентацію підготовленого проекту, виберіть яскраві моменти, побудуйте схеми, таблиці, що унаочнять провідні ідеї проекту. 6. Апробуйте розроблений проект у навчальній аудиторії.

Висновки. Отже, проблема оптимізації управління процесом підготовки майбутніх фахівців з міжнародної економіки є важливою й перспективною, оскільки через правильний (найкращий) вибір форм, методів, технологій серед низки запропонованих здійснюється професійна підготовка студентської молоді до зовнішньоекономічної діяльності.

ЛІТЕРАТУРА (REFERENCES TRANSLATED AND TRANSLITERATED)

1. Артюх С.Ф., Коваленко О.Е. Порівняльний аналіз європейської системи інженерної підготовки і системи інженерно-педагогічної підготовки на Україні // Проблеми інженерно-педагогічної освіти: Зб. Наукових праць. – Х.: УПТА, 2001. – Вип.1 – С. 6-13.
Artyukh S.F., Kovalenko O.E. Porivnyal'nyy analiz yevropeys'koyi systemy inzhenernoyi pidhotovky i systemy inzhenerno-pedahohichnoyi pidhotovky na Ukraini [Comparative analysis of European systems engineering training and systems engineering and teacher training in Ukraine] // Problemy inzhenerno-pedahohichnoyi osvity: Zb. Naukovykh prats'. – KH.: UPTA, 2001. – Vyp.1 – S. 6-13.
2. Бабанский Ю.К. Оптимизация процесса обучения / Ю.К. Бабанский. – М.: Педагогика, 1976. – 256 с.
Babanskyu YU.K. Optymizatsiya protsesa obuchennya / Babanskyu YU.K. Babanskyu. – M.: Pedahohyka, 1976. – 256 s.
3. Безрукова В.С. Педагогика. Проективная педагогика: Уч. пособие для инженерно-педагогических ин-тов и индустр. пед. техникумов. – Екатеринбург: Деловая книга, 1996. – 342 с.
Bezrukova V.S. Pedahohyka. Proektivnaya pedahohyka [Pedagog. Projective pedagogy]: Uch. posobyе dlya ynzhenerno-pedahohycheskykh yn-tov v yndustr. ped. tekhnikumov. – Ekaterynburh: Delovaya knyha, 1996. – 342 s.
4. Беспалько В.П. Системно-методическое обеспечение учебно-воспитательного процесса подготовки специалистов / В.П. Беспалько, Ю.Г. Татур: Учебн.-метод.пособие. – Г.: Высшая школа, 1989. – С. 6-63.
Bespalko V.P. Systemno-metodycheskoe obespechenye uchebno-воспитatel'noho protsesa podhotovky spetsyalystov [Systematic and methodical support of the educational process of training] / V.P. Bespal'ko, YU.H. Tatur: Uchebn.-metod.posobyе. – H.: Vysshaya shkola, 1989. – S. 6-63.
5. Губа А. Принципы управления процессом навчання: класифікація та сутність. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://library.udpu.org.ua>
Huba A. Prynsypy upravlinnya protsesom navchannya: klasyfikatsiya ta sutnist' [Principles of learning management: classification and nature]. [Elektronnyy resurs] / Rezhym dostupu: http://library.udpu.org.ua
6. Зубко А.М. Оптимізація управління як чинник підвищення ефективності навчального процесу в закладах післядипломної освіти педагогічних кадрів / А.М. Зубко // Актуальні проблеми державного управління, педагогіки та психології: Збірник наукових праць Херсонського національного технічного університету. – Вип. 1 (4). – Херсон, 2011 – 424 с.
Zubko A.M. Optymizatsiya upravlinnya yak chynnyk pidvyshchennya efektyvnosti navchal'noho protsesu v zakladakh pisl'yadyploornoї osvity pedahohichnykh kadriv [Optimization of control as a factor in increasing the efficiency of the educational process in postgraduate education teachers] / A.M. Zubko // Aktual'ni problemy derzhavnoho upravlinnya, pedahohiky ta psykholohiyi: Zbirnyk naukovykh prats' Kherson'skoho natsional'noho tekhnichnoho universytetu. – Vyp. 1 (4). – Kherson, 2011 – 424 s.
7. Кремень В.Г. Энциклопедия освіти. К.: Юрінком Інтер, 2008. – 1040 с.
Kremen' V.G. Yentsiklopediya osviti [Encyclopedia of Education]. K.: Yurinkom Inter, 2008. – 1040 s.
8. Машбиц Е.И. Психологические основы управления учебной деятельностью. – К.: “Высшая Школа”, 1987. – С. 5-156.
Mashbyts E.Y. Psykholohycheskye osnovy upravlenyya uchebnoy deyal'nostyu [Psychological bases of management training activity]. – K.: “Vysshaya Shkola”, 1987. – S. 5-156.
9. Педагогічне проектування / Авт.-упоряд. А. Цимбалару. – К.: Шкільний світ, 2009. – 128 с.
Pedahohichne proektivannya [Pedagogical design] / Avt.-uporyad. A. Tsybalaru. – K.: Shkil'nyy svit, 2009. – 128 s.
10. Подоляк Л.Г. Психологія вищої школи: Навчальний посібник для магістрантів і аспірантів / Подоляк Л.Г., Юрченко В.І. – К.: ТОВ “Філ-студія”, 2006. – 320с.
Podolyak L.H. Psykholohiya vyshchoyi shkoly [Higher School of Psychology]: Navchal'nyy posibnyk dlya mahistrantiv i aspirantiv / Podolyak L.H., Yurchenko V.I. – K.: TOV “Fil-studiya”, 2006. – 320s.
11. Ріхтер О.Є Проблема управління навчальною діяльністю студентів у педагогічній системі вищого навчального закладу [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://ruh.znaimo.com.ua/index-21712.html>
Rikhter O.YE Problema upravlinnya navchal'noyu diyal'nistyu studentiv u pedahohichniiy systemi vyshchoho navchal'noho zakladu [Problem management training activities of students in the educational system of higher education institution]. [Elektronnyy resurs] / Rezhym dostupu: http://ruh.znaimo.com.ua
12. Столяренко Л.Д. Педагогика: Серия “Учебники, учебные пособия” / Л.Д. Столяренко. – Ростов-на-Дону: “Феникс”, 2003. – 448 с.
Stolyarenko L.D. Pedahohyka [Pedagogiy]: Servyya “Uchebnyky, uchebnye posobyya” / L.D. Stolyarenko. – Rostov-na-Donu: “Fenyks”, 2003. – 448 s.
13. Хлебнікова Т.М. Управління навчальною діяльністю / Т.М. Хлебнікова. – Х.: Вид. група “Основа”, 2008 – 175 с., іл. – (Б-ка журн. “Управління школою”; Вип. 12 (72).
Khlyebnikova T.M. Upravlinnya navchal'noyu diyal'nistyu [Management training activities] / T.M. Khlyebnikova. – KH.: Vyd. hrupa “Osnova”, 2008 – 175 s., il. – (B-ka zhurn. “Upravlinnya shkoloyu”; Vyp. 12 (72).
14. Шамова Т.И. Личностно-ориентированное обучение в современной школе. – М., 1996. – 95 с.
Shamova T.Y. Lychnostno-orventyrovannoe obuchenye v sovremennoy shkole [Student-centered learning in the modern school]. – M., 1996. – 95 s.

Ostapenko A.K. Optimizing management of training future specialists in the international economy as a factor in university teaching.

Abstract. The article is devoted to the optimality of process control training of future specialists in international economics, it violates the principle of management training activities of students, outlines the stages of management, the method of organization, management technology in the classroom pedagogical design of discipline "economic activity".

Keywords: optimization in education, managing the preparation of students coming expert on international economics, management principles, educational technology design.

Остапенко А.К. Оптимизация управления процессом подготовки будущих специалистов по международной экономике как фактор обучения в вузе.

Аннотация. Статья посвящена проблеме оптимизации управления процессом подготовки будущих специалистов по международной экономике, в ней нарушаются принципы управления учебной деятельностью студентов, очерчены этапы управления, предлагается методика организации, управления технологией педагогического проектирования на занятиях по дисциплине “Внешнеэкономическая деятельность”.

Ключевые слова: оптимизация в образовании, управление процессом подготовки студентов, будущий специалист по международной экономике, принципы управления, технология педагогического проектирования.